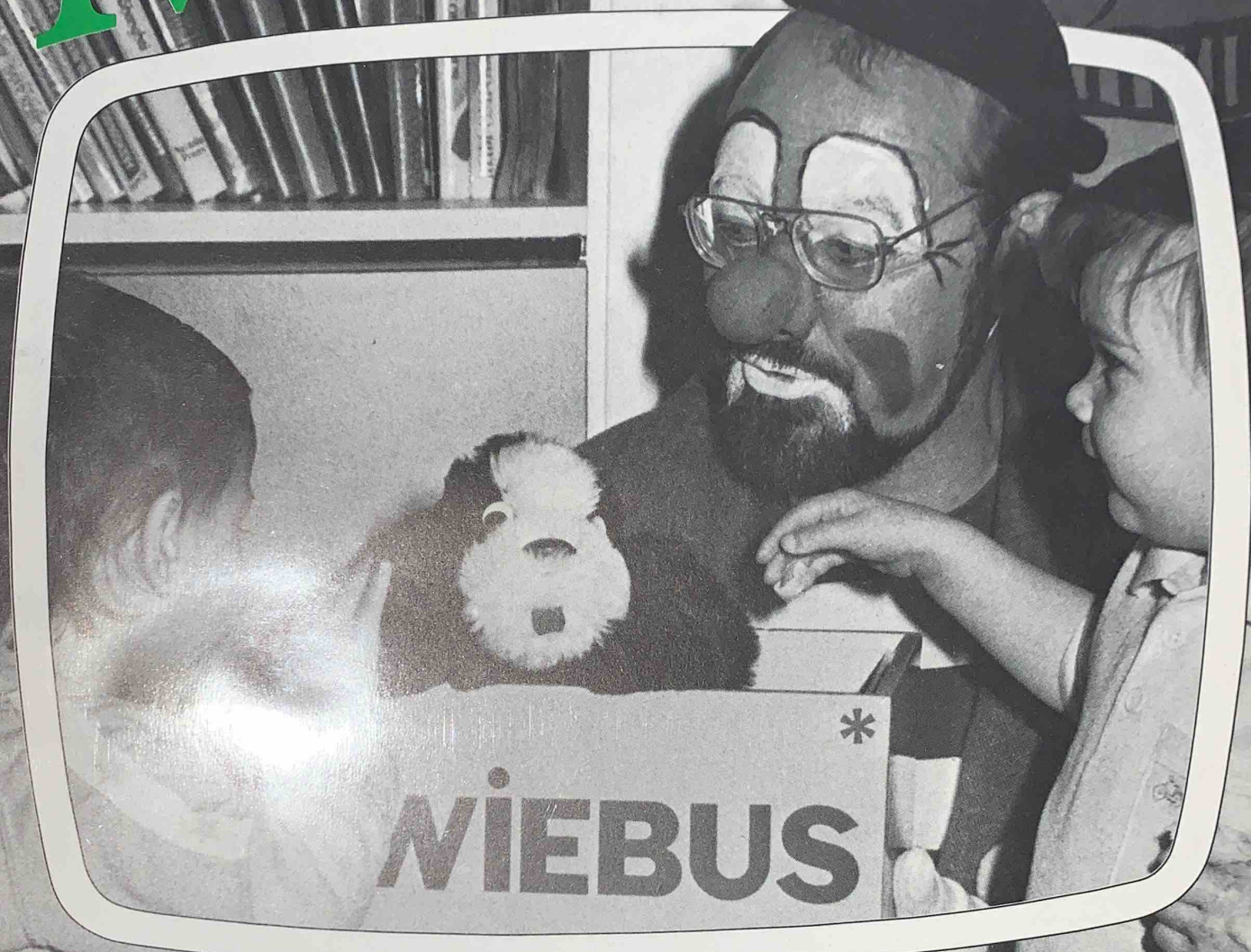

Monitor

6 / 86

*Sophia
Dijkzigt*

Maandblad van het
Academisch Ziekenhuis Rotterdam
15e jaargang no. 6

Sophia heeft een huisclown

Wat beweegt een mens ertoe, om — letterlijk — de clown te willen uithangen? Dat kan lopen van 'het leuk vinden om anderen te amuseren', tot aan beweegredenen met een maatschappij-filosofische inslag. Die komen dan ook ter sprake tijdens een gesprek met Ton Ramaker, de vrije-tijds-clown, die S.K.Z. sinds enige maanden onder z'n personeelsleden telt. Maar, bij de Coördinator Poliklinieken zat het hem aanvankelijk toch vooral 'in de familie'. Hij was zo'n beetje erfelijk belast! Z'n overgroot- en grootvader en moeders kant verdienden hun brood (of probeerden dat althans) met kermisattracties, ver voordat er nog maar sprake was van een Ton Ramaker. Boeienkoning, rijdende bioscoop, annonceur, poffertjeskraam: via foto's en verhalen leerde Ton dat wereldje van klatergoud en hard ploeteren al jong kennen.

Niet zo verwonderlijk, dat de kleine Ton, tussen alle kattekwaad en voetballeerij door, toch vooral graag thuis in oude spullen dook, die de familie nog restten uit het kermisverleden. Het, met vriendjes, opgerichte eigen jeugdcircus zorgde voor een aanvulling op het zakgeld.

In de loop der jaren schoven dit soort activiteiten naar de achtergrond: een tiener of bakvis, zoals dat toen heette, had wel wat anders aan z'n hoofd. Maar na de periodes 'diensttijd' en 'verkering' bleek het vuurtje toch nog te smeulen. Ton pakte — als hobby — de draad weer op. Na weer een eerste openbaar optreden als clown wisten de moeders van schoolkameraadjes van zijn dochtertjes hem te vinden. Hij volgde (en werkt nu zelf mee) aan een theatercursus in Leiden. Want, met het aantrekken van een clownspak en het verkopen van grappen en grollen ben je er als clown nog niet! Je

moet kunnen goochelen, jongleren, zingen, muziek maken enz. enz.: kortom, een veelzijdig artiest zijn. Het is vooral ook een kwestie van goed naar mensen kunnen kijken, hun gedrag observeren, vertelt Ton. 'Je houdt de mensen eigenlijk een spiegel voor; doet bijvoorbeeld bij kinderen, dingen die ze eigenlijk niet mógen, maar toch stilletjes graag zelf eens zouden doen. In clownsnunners voor ouderen leg je de maatschappelijke verhoudingen onder een vergrootglas: de witte, alwetende clown, de heerser, naast de meer menselijke, domme August, die altijd in de rol van 'underdog'

zit. 't Grappige is overigens, dat het publiek altijd de kant kiest van de onhandige, domme clown, die zich soms met z'n boerenslimheid probeert te redden uit z'n benarde positie.'

In die rol voelt Ton Ramaker zich het meest thuis. 'In feite heb je een soort stilzwijgende afspraak met je publiek: ze wéten dat 't allemaal maar spel is, maar ze spelen met je mee. Je geeft ze de kans eventjes los te komen van zichzelf. Vooral bij volwassen publiek merk je, hoe moeilijk het is om dat keurslijf te vergeten. Als je bijvoorbeeld voor een optreden iemand vraagt om mee te doen, dan krijg je bijna altijd eerst zoiets als... 'k ga me daar toch niet zo gek staan doen... Men moet over een bepaalde gêne heen. Achteraf verbazen ze zich er dan over, hoe plezierig het — ook voor jezelf — kan zijn, om eens in een andere huid te kruipen.'

'Kinderen daarentegen,' vertelt Ton, 'reageren veel direkter en ook kritischer. Die laten zich niet zondermeer voor de gek houden — ook niet door een clown — en laten dat ook duidelijk weten'. Met een al te grote wijsneus en haantje-devoorst onder een jeugd publiek weet Ton wel raad: de aandachttrekker mag z'n kunsten vertonen en de beweringen en plein publique komen waarmaken, en wordt zo op een speelse wijze even op z'n plaats gezet, waarna de grootste op-roerkraaier zich verder koest houdt!

Verwend

Op een vraag, of het publiek zich de laatste jaren niet steeds meer verwend gedraagt en of hij daar iets van merkt, antwoordt Ton maar ten dele bevestigend. 'Wat clownsoptredens betreft is er niet zoveel. Ook niet voor de kinderen op de t.v. Een Bassie en Adriaan, en daar houdt het — op enkele minder populaire types na — wel mee op.

Nee, over uitnodigingen om met de groep, De Tontonelli's, te komen optreden heeft Ton niet te klagen. 't Is vaak

zelfs teveel van het goede. Toch heeft Ton niet het plan om 'beroeps' te worden. 'Dat is een stap, die je niet zomaar neemt: het betekent een hele andere manier van leven. Veel van huis, onregelmatig werk; een grote inbreuk op het gezinsleven.' Toch is Ton ook voor zijn vrijetijdsbesteding, bijvoorbeeld optredens in kinderverzorgingstehuizen, bij braderieën en tal van andere festiviteiten, veel op pad. De andere gezinsleden hoeven het echter dan niet helemaal zonder pa te stellen, want inmiddels doen dochters Sandra en Femke even enthousiast als clown met de groep mee als hun vader. 't Is opvallend, dat zij daardoor op school voor spreekbeuren meestal hoge punten scoren. Ze hebben een zekere schwing gekregen en kunnen zelfverzekerd en met een bepaalde vanzelfsprekendheid in het openbaar spreken.'

Ton betreurt het, dat er in het Nederlandse onderwijs zo bitter weinig wordt gedaan aan vakken als zelfexpressie en culturele vorming. Vergeleken bij landen als Rusland en Frankrijk steken we wat dat betreft povertjes af. Vervolgopleidingen om het variété- of circusvak te leren zijn in ons land helemaal met een kaarsje te zoeken. En de enige mogelijkheid die er dan is, is te danken aan een particulier initiatief. Nederland koestert en stimuleert z'n jong talent op variétégebied te weinig. En dat, terwijl er toch weer een opbloeiende belangstelling is voor deze cultuurvorm. Vandaar, dat je hier een veel te groot aantal kleine circussen kreeg, die dan vaak binnen de korste keren weer over de kop zijn. Een onevenredig groot deel van de subsidiekoek gaat o.a. naar het experimenteel toneel, vindt hij. Terwijl maar een klein deel van de bevolking daarvan profiteert. Daarvan zou best een stukje kunnen worden gebruikt voor een paar circusgezelschappen. 'Tenslotte is dat toch een amusement voor een groot publiek, van jong tot oud, en 't houdt de mensen bovendien nog eens van de straat.' Tenminste één staatscircus, zoals bijvoorbeeld in Frankrijk, dát lijkt hem wel wat.

Gooi- en smijtwerk

Ton heeft niet altijd het meest gemakkelijke publiek: een optreden voor dubbel gehandicapte kinderen gaat hij niet uit de weg. Vooral zulke kinderen (maar dat geldt in mindere mate voor alle kinderen) zijn dol op gooi- en smijtwerk: harde effecten . . . veel vallen, luidkeels meestampen, -roepen of -slaan, en veel gooien met schuimwater. 'Die zwaar gehandicapte kinderen schijnen ook ontzettend veel plezier te beleven aan t.v.-series met een grote portie geweld erin, of journaalbeelden van oorlogshandelingen, met ontploffende granaten of zo.'

Bij volwassenen gaat het vaak wat subtieler. Een mooi voorbeeld daarvan geeft Ton als het gesprek komt op de situatie bij de Nederlandse circussen tijdens de Duitse bezetting. 'Buzio had toen onder

anderen een act met een schilderij, waarop een of andere Duitse hotemetoot was afgebeeld. Dan stond 't ie wat te schutten met dat ding en vroeg aan het publiek: . . . wat zal ik doen, hang ik hem op of zet ik hem tegen de muur . . .?' Hij weet nu zo een-twee-drie geen echte Nederlandse clown te noemen, die voor hem als groot voorbeeld geldt. Toch zijn er verschillende Nederlandse artiesten, die hij op bepaalde elementen van hun optreden, nauwlettend volgt, zoals een Toon Hermans en André van Duin. Maar, er zijn nog wel anderen. Van groot belang, vooral bij een clownsact, is het kunnen inspelen op het publiek, merkt Ton op. Deels kan dat door

routine en wat voorbereidende informatie, maar je moet toch vooral ad-rem kunnen reageren en de nodige flexibiliteit kunnen opbrengen. Wat die flexibiliteit betreft, stelt een werkring in het S.K.Z. dagelijks aan Ton Ramaker, net zoals aan iedereen die daar werkt, ook zekere eisen. Dat moet haast wel, als je alleen al kijkt naar de luttele vierkante meters die Ton, met nog een collega, als zijn 'kantoor' aanduidt. En daarmee is men op de poli bepaald geen uitzondering. Des te verbazingwekkender is het, dat men in het kinderziekenhuis toch de kwaliteit van het werk weet te handhaven! Dat mag best eens worden gezegd. Het wachten is op de nieuwbouw.